

Sławno/Schlawe

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

Sławno
Dawne fotografie i pocztówki

Schlawe
Alte Fotografien und Ansichtskarten

Sławno 2002

Tekst i wybór zdjęć Text und Auswahl der Bilder: Maria Poprawska, Jan Sroka
Zdjęcia z archiwum autorów i Sławińskiego Domu Kultury
Fotos aus dem Archiv der Autoren und des Sławnoer Kulturhaus
Tłumaczenie na język niemiecki Übertragung ins Deutsche Brygida Jerzewska

c Reg 72

1B

184663

Na okładce: Pozdrowienia ze Sławna. Pocztówka z końca XIX wieku
Titelbild: Ansichtskarte "Grüss aus Schlawe", Ende des 19. Jh.

Copyright © by Maria Poprawska, Jan Sroka 2002

72 (438/194 (438-17-21)] "19" (084.421/A/2

Album wydano przy finansowym wsparciu Fundacji Współpracy Polsko-Niemieckiej w Warszawie ze środków Republiki Federalnej Niemiec.

Das Album ist mit finanzieller Unterstützung der „Stiftung für die polnisch - deutsche Zusammenarbeit in Warszawa“ aus Mitteln der Bundesrepublik Deutschland herausgegeben worden.

Wydawca/Herausgeber: Sławiński Dom Kultury, 76-100 Sławno, ul. A. Cieszkowskiego, tel. ++48 59 810-52-30,
tel.fax. ++48 59 810-76-70, e-mail: domkulturyslawno@poczta.onet.pl
Druk/Druck: BOXPOL, 76-100 Słupsk, ul. Wiejska 25, tel. ++48 59 842-43-71
ISBN: 83-917381-0-8

ławno ma długą i bogatą historię. Prawa miejskie uzyskało od braci Święców przed prawie 700 laty 22 maja 1317 roku, od nich też przyjęło herb rybogryfa. Miasto miało kształt owalu o powierzchni 12 hektarów i obwodzie 1250 metrów. Niedługo po lokacji zbudowano kościół Mariacki (1321), który rozbudowywany był przez cały wiek XIV, a wyposażano go jeszcze w następnym stuleciu. Na środku rynku prawdopodobnie w połowie XIV wieku wzniesiono ratusz. Miasto zostało w pierwszym okresie otoczone obwarowaniami drewniano-ziemnymi. Mury wznoszono w XIV stuleciu. Sławno posiadało trzy bramy. Dwie z nich: Koszalińska i Słupska zachowały się do dzisiaj. Głównymi zajęciami ludności było rzemiosło, handel i rolnictwo.

Do 1637 roku miastem władali książęta pomorscy. Po wojnie trzydziestoletniej, która spowodowała upadek gospodarczy miasta, znalazło się ono pod panowaniem Brandenburgii, a od 1704 roku Prus. Ożywienie gospodarcze następuje w XVIII wieku. Sławno miało wtedy prawo organizowania 7 jarmarków rocznie. Zostało też siedzibą powiatu. W połowie stulecia wzniesiono w zachodniej pierzei rynku ratusz, zniszczony w marcu 1945 roku. Na rozwój miasta wpływ miało dogodne położenie na szlaku komunikacyjnym, a zwłaszcza wybudowanie w latach 1828-1835 szosy ze Szczecina do Gdańska z odgałęzieniami do Darłowa, Polanowa i Postomina oraz uzyskanie w końcu lat 60-tych XIX wieku połączenia kolejowego z Berlinem, Szczecinem i Gdańskiem. W następnych latach sieć kolejową rozbudowano i miasto uzyskało połączenia z Darłowem (1878), Bytowem (1884), Ustką (1911). Rozwija się szkolnictwo. W 1878 roku otwarte zostaje w nowym gmachu progimnazjum.

Profil przemysłu ukształtowany w XIX wieku nie uległ większym zmianom. Np. w 1934 roku w mieście było 18 zakładów przemysłowych 3 fabryki maszyn rolniczych, 2 cegielnie, 2 tartaki, 2 zakłady meblarskie, browar, młyn, duży zakład przetwórstwa mięsnego.

Od roku 1843 wydawana była urzędowa gazeta powiatu sławieńskiego „Schlawer Kreisblatt”. Najbardziej trwałym tytułem prasowym okazał się „Schlawer Zeitung”, który od 1866 roku ukazywał się 6 razy w tygodniu przez prawie 80 lat.

Przełom XIX i XX stulecia to rozwój infrastruktury komunalnej: powstaje rzeźnia miejska (1896), gazownia (1898), mleczarnia (1905). W 1900 roku powstaje projekt miejskiej kanalizacji, a w 1911 roku miasto zostaje włączone do sieci energetycznej, choć prąd w mniejszych ilościach docierał tu już wcześniej. Na przełomie wieków pojawiły się pierwsze telefony, a pierwszy odbiornik radiowy w 1924 roku. W 1928 roku poświęcono nowo

zbudowany kościół katolicki p.w. św. Antoniego z Padwy (XIV wieczny kościół Mariacki był od czasów reformacji do 1945 roku świątynią protestancką).

* * *

Obraz dawnego miasta zachował się przede wszystkim na zdjęciach i pocztówkach z końca XIX i pierwszej połowy XX wieku. Znacznie mniej liczne ze względu na niewielkie znaczenie miasta są obrazy, litografie i rysunki jakie tworzyli artyści. Pierwszy wizerunek Sławna pochodzi z mapy Lubinusa z 1618 roku, kolejny to litografia E. Sanne'go do albumu F. Thiedego z 1848 roku. Kilka widoków miasta pochodzi z pierwszej połowy XX wiek Ich autorami są: Rudolf Muchow, który był przez pewien czas nauczycielem miejscowego progimnazjum, Karl Schmidt-Rottluff z początku lat 20-tych, Hans Bloss, Günter Machemehl, Otto Kuske, Stavenhagen.

Po 1945 roku miasto, a zwłaszcza jego śródmieście bardzo się zmieniły. Sprawiły to zniszczenia dokonane przez wkraczającą tu w marcu 1945 roku Armię Czerwoną. Działania wojenne najokrutniej obeszły się ze śródmieściem, większość zabudowy rynku i najbliższych okolic legła w gruzach. Uszkodzone budynki stopniowo rozbierano, a cegłę wywożono. Ze zniszczeń wojennych odbudowano kościół Mariacki, choć stracił on zabytkowy wystrój. XVI wieczny krucyfiks znajduje się w zbiorach Muzeum Narodowego w Szczecinie.

Z tym, co zostało czas i ludzie obeszli się także mało łaskawie. Ocalałe budynki niszczały, wreszcie większość zburzono i w to miejsce postawiono blokowisko „socjalistyczne czworaki”.

Jak różne to miasta to sprzed 1945 roku i to obecne widać po porównaniu zdjęć lotniczych z lat trzydziestych i współczesnych. Na tych dawnych zachowany jest średniowieczny układ ulic, dziś zupełnie zatarty, z brzydkimi, płaskimi dachami krytymi czarną papą. Mury miejskie rozebrano już znacznie wcześniej bo na początku XIX stulecia. Ówcześni mieszkańcy, kiedy obwarowania straciły strategiczne znaczenie, uznali iż przeszkadzają rozbudowie miasta. Zachowały się jedynie dwie XIV wieczne Brama: Koszalińska i Słupska.

+ + +

W wyniku rozstrzygnięć Jałty i Poczdamu Sławno wraz ze znaczną częścią Pomorza znalazło się w granicach Polski. Osiedlali się tu ludzie z różnych stron Polski, także wypędzeni z terenów wschodnich. Tu na nowo tworzyli swoją historię i historię miasta, o którego przeszłości niewiele wiedzieli, a do którego rzucił ich los.

Dziesięć lat temu w Sławieńskim Domu Kultury zorganizowano pierwszą wystawę, na której pokazano Sławno sprzed 1945 roku. Znalazło się na niej ponad 100 fotogramów z obrazami miasta, w większości nieznanymi. Ekspozycja cieszyła się dużym powodzeniem, dlatego dwa lata później pokazano drugą część wystawy z wieloma nowymi zdjęciami. Wydano także dwa niewielkie albumy. Od tego czasu zbiory fotografii z obrazami dawnego Sławna znacznie się powiększyły - uzyskaliśmy je od dawnych mieszkańców Sławna, z niemieckich przed- i powojennych publikacji, z archiwów polskich.

W połowie 2000 roku zbiory fotografii, pocztówek, map, wydawnictw były już tak duże, iż w Sławieńskim Domu Kultury otwarta została stała ekspozycja pn.: „XIX i XX wiecznych dziejów Sławna”. To początek przyszłego muzeum miejskiego.

„Sławno na dawnych zdjęciach i pocztówkach” pokazuje obraz miasta już nieistniejącego w tym kształcie. Zdjęcia Sławna przedstawiamy w kilku blokach. Otwiera go kilka zdjęć z lotu ptaka. Część z nich wykonał w roku 1926 F. Dabers, który miał w Sławnie zakład fotograficzny. Kolejna część zatytułowana jest „Bramy i okolice”, następna część poświęcona jest rynkowi, który stanowił centralną część miasta z górującym XIV wiecznym, gotyckim kościołem Mariackim. I wreszcie część ostatnia nosząca tytuł „Za murami” pokazuje różne inne części miasta.

Dawne fotografie uzupełniliśmy kilkoma zdjęciami współczesnego Sławna.

lawno/Schlawe hat eine lange und interessante Geschichte. Aus den Händen der Brüder Swenz erhielt der Ort vor fast 700 Jahren am 22. Mai 1317 das Stadtrecht, gleichzeitig auch das Recht, im Wappen den Fischreiherr zu führen.

Das Stadtgebiet war 12 ha gross mit Umfang von 1250 m im Oval. Kurz nach der Ernennung zur Stadt begann man mit dem Bau der Marienkirche (1321), der sich jedoch bis Ende des 14. Jh. hinzog, Die Innenausstattung dauerte noch ein weiteres Jahrhundert. In der Mitte des 14. Jh. wurde am Marktplatz das Rathaus errichtet. Die erste Stadtbefestigung bestand aus einem Erdwall und Holzpfeilern. In der Stadtmauer (14 Jh.) befanden sich drei Tore, das Kösliner und das Stolper Tor stehen heute noch. Verherrschende Berufsgruppen der Bevölkerung waren Handwerk, Handel und Landwirtschaft.

Bis 1637 regierten die pommerschen Herzöge die Stadt. Nach dem 30-jährigen Krieg ging der Ort dem wirtschaftlichen Ruin entgegen. Nach den Pommern übernahmen die Brandenburger die Herrschaft, dann ab 1704 die Preussen. Das wirtschaftliche Aufleben der Stadt begann erst wieder im 18. Jh. Schlawe bekam das Recht, jährlich 17 Jahrmärkte abzuhalten und erhielt den Status einer Kreisstadt. Um die Hälfte des Jahrhunderts wurde an der Westseite des Marktplatzes das Rathaus errichtet. Leider wurde es im März 1945 gänzlich zerstört.

Auf die schnelle Entwicklung der Stadt hatte ihre günstige Lage grossen Einfluss, vor allen aber der Bau des Verkehrsweges von Stettin nach Danzig (1826-1835) mit den Nebenstrassen nach Rügenwalde, Pollnow und Pustamin. Dazu kam der Bau der Eisenbahn von Berlin nach Danzig über Stettin in den 60-er Jahren des 19. Jh. In den nächsten Jahren wurde das Eisenbahnnetz erweitert, 1878 nach Rügenwalde, 1884 nach Bütow, 1911 nach Stolpmünde. Das Schulwesen machte ebenfalls grosse Fortschritte, 1778 eröffnete man das Progymnasium im neuen Gebäude.

Die industrielle Richtung des 19. Jh. änderte sich nicht wesentlich. 1935 gab es in der Stadt 18 Industriebetriebe: 3 Landwirtschaftliche Maschinenfabriken, 2 Ziegeleien, 3 Sägewerke, 2 Möbelfabriken, 1 Brauerei, 1 Mühle und 1 grosse Fleischfabrik. Ab 1843 wurde eine amtliche Zeitung herausgegeben, das „Schlawer Kreisblatt“. Bekannt wurde jedoch die „Schlawer Zeitung“, die fast 80 Jahre lang 6 Mal in der Woche gedruckt wurde.

Ende des 19. Jh. Und Anfang des 20. Jh. änderte sich die städtische Infrastruktur: 1896 errichtete man den

Schlachthof, 1898 die Gasanstalt, 1905 die Molkerei. Das Projekt der städtischen Kanalisierung wurde 1900 realisiert, 1911 der Anschluss an das Stromnetz für die ganze Stadt. Um die Jahrhundertwende wurden die ersten Telefone angeschlossen, 1924 der erste Radioapparat eingeschaltet. Da die Marienkirche aus dem 14. Jh. seit der Zeit der Reformation ein evangelisches Gotteshaus war, wurde 1928 die neuerbaute katholische Kirche geweiht. Das Bild der früheren Stadt ist einzig auf Fotos und Ansichtskarten zu sehen, die Ende des 19. Jh. bis Mitte des 20. Jh. gemacht worden sind, weniger auf Gemälden, Lithografien und Zeichnungen einiger Künstler. Das erste Abbild der Stadt Schlawe befindet sich auf der Lubinschen Landkarte aus dem Jahre 1618, das zweite ist eine Lithografie von E. Sanne, angefertigt für das Album E. Thiedes, 1848. Einige wenige Ansichten der Stadt aus der 1. Hälfte des 20. Jh. sind von Rudolf Muchow (Lehrer am hiesigen Progymnasium), Karl Schmidt Rottluff, Hans Bloss, Günter Machemehl, Otto Kuske und Stavenhagen.

Nach 1945 hat sich die Stadt, vor allem die Innenstadt, sehr verändert. Die Rote Armee hatte 1945 grosse Verwüstungen angerichtet. Durch Kriegseinwirkungen wurden vor allem die Gebäude rund um den Marktplatz zerstört. Die zurückgebliebenen Ruinen wurden abgerissen und die Steine abtransportiert. Die Marienkirche baute man nach einigen Jahren wieder auf, die Innenausstattung konnte nicht wiedergefunden werden. Im Staatlichen Museum in Szczecin befindet sich das Kruzifix der Schlauer Kirche aus dem 16. Jh. Die nicht zerstörten Gebäude wurden von den Bewohnern nicht immer gepflegt, wenn auch aus verschiedenen Gründen. Die Häuser verkamen, sie mussten abgerissen werden. An ihrer Stelle baute man neue Häuserblocks, sog. „sozialistische Wohnkasernen“. Wie unterschiedlich die Stadt aussieht, die vor 1945 und die von heute, zeigt der Vergleich von Luftaufnahmen aus den 30-er Jahren mit den jetzigen aktuellen.

Auf den alten Aufnahmen sieht man die mittelalterliche Strassenführung, von der auf der heutigen nichts mehr zu erkennen ist. Man sieht hässliche mit Pappe gedeckte Flachdachbauten. Die Stadtmauer wurde schon Anfang des 19. Jh. abgerissen, da sie keine strategische Bedeutung mehr zu erfüllen hatte und zudem den Stadtausbau behinderte. Erhaltengeblieben sind einzig kleine Fragmente der Mauer und zwei Stadttore (14 Jh.) das Kösliner und das Stolper.

Aufgrund der Konferenzen in Jalta und Potsdam wurde ein grosser Teil Pommerns, in dem auch die Stadt Schlawe, nach dem II. Weltkrieg Polen zugeteilt. Jetzt siedelten sich hier Menschen aus verschiedenen Gegenden

Polens an, auch die Vertriebenen aus den Ostgebieten. Sie haben eine neue Geschichte der Stadt geschrieben, ihre eigene Geschichte der Stadt, in die sie das Schicksal verschlagen hat. Ihnen war die frühere Geschichte der Schlauer Erde fast unbekannt.

Vor 10 Jahren hat das Slawnoer Kulturhaus die erste Ausstellung mit Exponaten aus der Vergangenheit der Stadt organisiert. Gezeigt wurden über 100 Fotogramme mit teilweise unbekannten Bildern. Da die erste Ausstellung grossen Anklang gefunden hatte, wurde zwei Jahre später erneut eine Exposition zusammengestellt, mit vielen neuen Bildern. Es wurden auch 2 Alben mit alten und neuen Fotos der Stadt Schlawe/Slawno herausgegeben. Unsere Sammlung wird immer reichhaltiger, denn viele ehemalige Schlauer Bürger überlassen uns ihre Andenken für das Museum. Einige Vorkriegspublikationen stammen aus polnischen Archiven.

Im Jahre 2000 war die Anzahl der Fotos, Ansichtskarten, Landkarten und Veröffentlichungen so gross, dass das Slawnoer Kulturhaus eine ständige Ausstellung in drei Sälen eingerichtet hat. Titel der Exposition „Die Geschichte Schlaves/Slawnos 19. und 20. Jh.“ Es ist der Anfang des zukünftigen Stadtmuseums.

Unser neues Album „Schlawe/Slawno in Bildern und alter Fotografie“ wird das Bild einer Stadt zeigen, die ihr Aussehen ändern musste.

Die Ausgabe ist in Abteilungen aufgeteilt, angefangen mit Luftaufnahmen F. Dabers (Fotograf aus Schlawe) aus dem Jahre 1926. Die nächste Abteilung zeigt „Tore und ihre Umgebung“, dann folgt das Stadtzentrum „Der Marktplatz und die gotische Marienkirche (14 Jh.)“. Die vorläufig letzte Abteilung trägt den Titel „Hinter der Stadtmauer“, zu sehen sind verschiedene Stadtblicke.

Neben den alten Fotos bringen wir auch aktuelle des heutigen Slawnos.

Z lotu ptaka

Felix Dabers

Schlawa i. Pom.

Kösliner Vorstadt 23

(zwischen Café Zöbisch und Post)

Photographisches

Atelier

und Photohandlung

Ausführung sämtlicher

Amateurarbeiten

Luftaufnahme

Reklama zakładu Felixa Dabersa.
Werbung der Firma Felix Dabers.

Panorama Sławna. Zdjęcie z początku XX wieku.
Panorama der Stadt, Anfang des 20. Jh.

Rynek część południowa i zachodnia. Zdjęcie Felixa Dabersa z 1926 roku (reprodukcja z płyty szklanej).
Süd-und Westseite des Marktplatzes, 1926, Bild von Felix Dabers, Reproduktion nach einer Glasplatte.

Śródmieście Sławna z ratuszem. Zdjęcie FF. Dabersa z 1926 r.
Innenstadt Schlawes mit Rathaus, 1926, Foto F. Dabers.

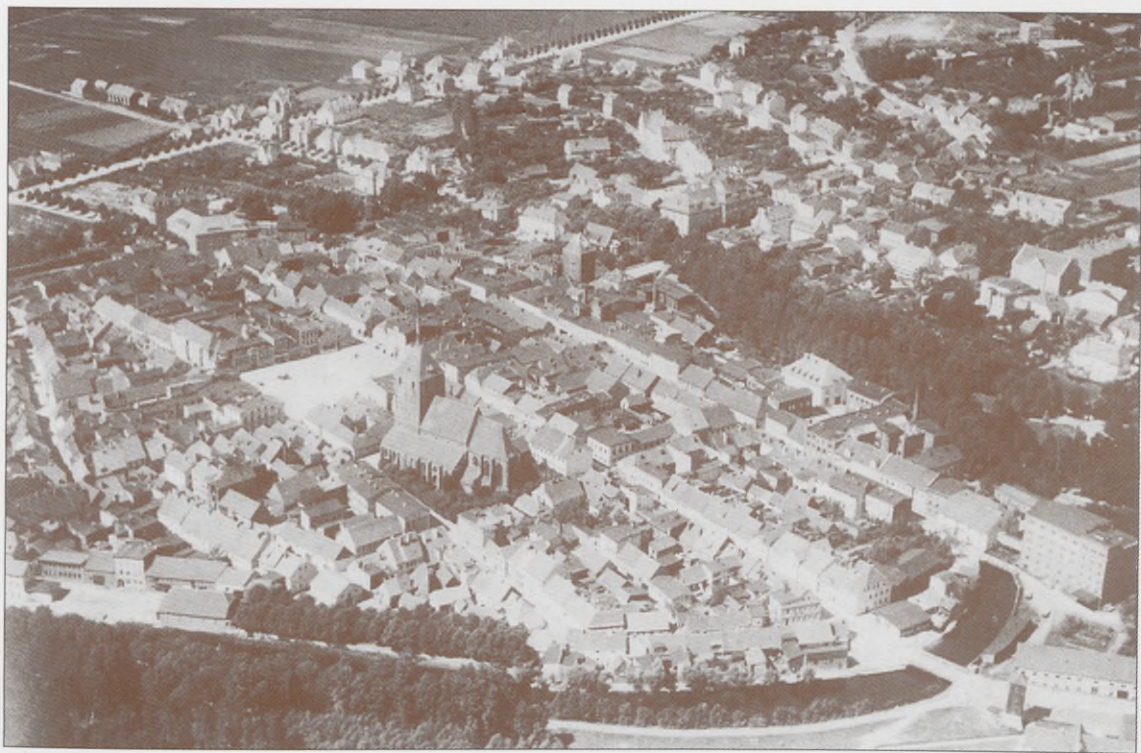
Północna część Sławna. Zdjęcie F. Dabersa z 1926 r.
Nördlicher Teil der Stadt, 1926, Foto F. Dabers.

Nad kanałem. Zdjęcie F. Dabersa z 1926 r.
Am Stadtgraben, 1926, Foto F. Dabers.

Fragment Sławna z młynem. Zdjęcie F. Dabersa z 1926 r.
Fragment der Stadt mit Mühle, 1926, Foto F. Dabers.

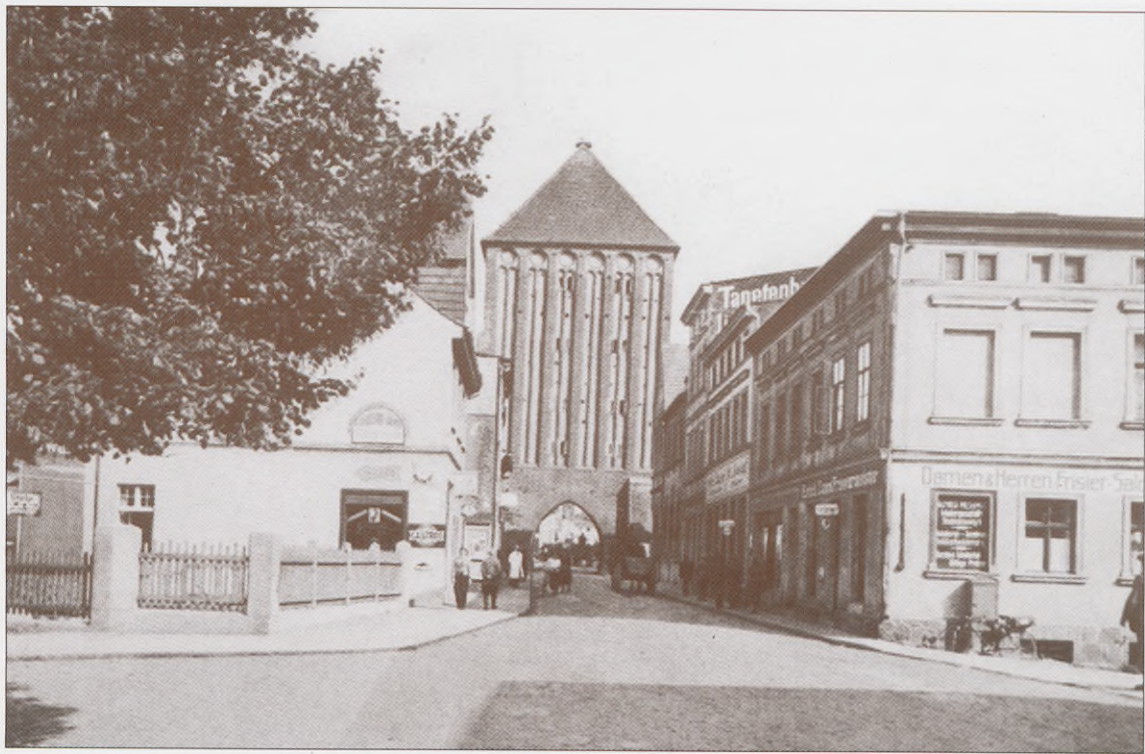
Zdjęcie lotnicze Sławna z 1931 roku.
Luftaufnahme der Stadt, 1931.

Współczesne Sławno z lotu ptaka. Zdjęcie Włodzimierz Rączkowski
Luftaufnahme des heutigen Sławnos, Foto W. Rączkowski

Widok spod Bramy Koszalińskiej na stronę połną. Zdjęcie z lat międzywojennych.
Ansicht vom Kösliner Tor aus in Richtung Felder, Foto aus den 20-er oder 30-er Jahren.

Brama Koszalińska od strony polnej. Zdjęcie z lat 30-tych.
Kösliner Tor von der Feldseite aus, Foto a.d. 30-er Jahren.

Brama Koszalińska od strony miejskiej (1925 r.).
Kösliner Tor von der Stadtseite aus, 1925.

Brama Koszalińska od strony miejskiej (1925 r.).
Kösliner Tor von der Stadtseite aus, 1925.

Widok spod Bramy Koszalińskiej w kierunku rynku. Zdjęcie z lat międzywojennych.
Ansicht vom Kösliner Tor aus in Richtung Marktplatz, Foto aus der Zwischenkriegszeit.

Widok na Bramę Koszalińską od strony rynku (1948 r.).
Ansicht des Kösliner Tores vom Marktplatz aus, 1948.

Brama Koszalińska od strony polnej (1948 r.).
Kösliner Tor, Feldseite, 1948.

Budynki przy ul. Jedności Narodowej w pobliżu Bramy Koszalińskiej (1948 r.).
Häuser in der Nähe des Kösliner Tores, 60 er Jahre, heute Str. ul. Jedności Narodowej.

Budynki przy ul. Jedności Narodowej w pobliżu Bramy Koszalińskiej (1948 r.).
Häuser in der Nähe des Kösliner Tores, 60 er Jahre, heute Str. ul. Jedności Narodowej.

Fragment śródmieścia z Bramą Koszalińską. Zdjęcie z lat 60-tych.
Fragment der Innenstadt vom Kösliner Tor aus gesehen, 60-er Jahre.

Widok na Bramę Słuską od strony polnej. Pocztówka z początku XX wieku.
Stolper Tor vom der Feldseite aus, Anfang des 20.Jh., Postkarte.

Widok na Bramę Słupską od rynku. Pocztówka z początku XX wieku.
 Stolper Tor von Marktplatz aus, Anfang des 20.Jh., Postkarte.

Widok spod Bramy Słupskiej na most na Moszczenicy. Po lewej - Starostwo (dziś Urząd Miasta). Zdjęcie z lat 20-tych.

Blick vom Stolper Tor aus in Richtung Motzebrücke, links das Landratsamt, heute Stadtamt, 20-er Jahre.

Widok na Bramę Słuską z mostu na Moszczenicy. Zdjęcie z lat 20-tych.
Blick auf das Stolper Tor von der Motzebrücke aus, 20-er Jahre.

Brama Słupska od strony miejskiej. Zdjęcie z lat międzywojennych.
Stadtseite des Stolper Tores, Zwischenkriegszeitfoto.

Brama Słupska w 1948 r.
Stolper Tor, 1948.

Brama Słupska.
Stolper Tor.

Odgruzowywanie miasta (1947 r.).
Enttrümmerung der Stadt, 1947.

Rynek

**Sparen
ist
nationale
Pflicht!**

Spare auch Du bei der

**Kreissparkasse
Schlawe i. Pom.**

Zweigstelle Pollnow
Nebenstelle Zanow

oder bei einer unserer Sparkassen

Reichsbank-Girokonto · Postsparkonto Stettin 1615 · Konten bei
der Provinzialbank Stettin und Stolp

Marktplatz

Reklama Kreissparkasse. Dziś w tym budynku mieści się bank PKO BP S.A.
Werbung der Kreissparkasse, heute Polnische Staatsbank.

Sławieński ratusz w 1900 roku.
Schlawer Rathaus, 1900.

Sławieński ratusz, lata 10-te XX wieku.
Schlawer Rathaus, Anfang des 20. Jh..

Parada marynarki wojennej na rynku w 1900 roku.
Parade der Kriegsmarine auf dem Marktplatz, 1900.

Zachodnia i północna strona rynku. Zdjęcie z 1900 roku.
West und Nordseite des Marktplatzes, 1900.

Południowa strona rynku. Zdjęcie z 1900 roku.
Südseite des Marktplatzes, 1900.

Wschodnia część rynku z kościołem Mariackim. Zdjęcie z 1900 roku.
Ostseite des Marktplatzes mit Marienkirche, 1900.

Widok na kościół Mariacki z ulicy Mikołaja. Zdjęcie z 1900 roku.
Blick auf die Marienkirche von der Nicolaistr. aus, 1900.

Widok na kościół Mariacki. Zdjęcie z lat międzywojennych.
Blick auf die Marienkirche. Foto aus der Zwischenkriegszeit.

Zachodnia strona rynku z ratuszem. Lata międzywojenne.
Westseite des Marktplatzes mit Rathaus, Zwischenkriegszeit.

Procesja na sławieńskim rynku w maju 1925 roku.
Prozession auf dem Schlauer Marktplatz, Mai 1925.

Fragment rynku z kościołem Mariackim. Zdjęcie z lat międzywojennych.
Fragment des Marktplatzes mit Marienkirche, Zwischenkriegszeit.

Wschodnia część rynku. Pocztówka z lat międzywojennych.
Ostseite des Marktplatzes, Ansichtskarte a.d. Zwischenkriegszeit.

Dzień targowy na sławieńskim rynku. Zdjęcie z lat międzywojennych.
Wochenmarkt auf dem Schlawer Marktplatz., Zwischenkriegszeit.

Sławieński rynek. Pocztówka z lat międzywojennych.
Schlawer Marktplatz, Ansichtskarte a.d. Zwischenkriegszeit.

Sławieński rynek w dzień targowy. Na dalszym planie Brama Koszalińska.
Wochenmarkt, im Hintergrund das Kösliner Tor.

Fragment sławińskiego rynku 6 marca 1945 roku.
Fragment des Schlauer Marktplatzes, 6.März 1945.

Rynek i kościół Mariacki w 1946 roku.
Marktplatz und Marienkirche, 1946.

Rynek w 1945 roku część zachodnia i północna.
West und Nordfragment des Marktplatzes, 1945.

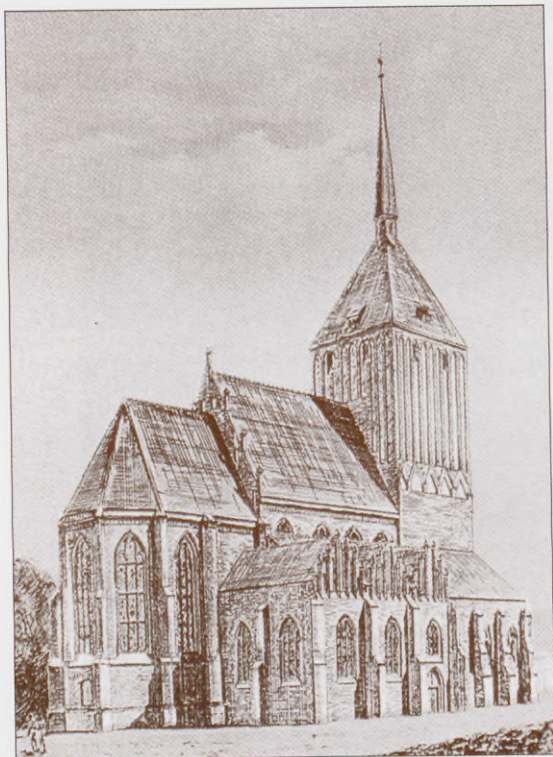
Odgruzowywanie rynku (1945).
Entrümmerung des Marktplatzes, 1945.

Msza polowa na rynku w 1945 roku.
Feldmesse auf dem Märktplatz, 1945.

Odgruzowywanie rynku (1945).
Entrümmerung des Marktplatzes, 1945.

Kościół Mariacki. Pocztówka z 1900 roku.
Marienkirche, Ansichtskarte, 1900.

Kościół Mariacki w 1947 roku.
Marienkirche, 1947

Wnętrze kościoła Mariackiego ołtarz. Zdjęcie z 1936 roku.
Das Innere der Marienkirche Altar, 1936.

Wnętrze kościoła Mariackiego w 1947 roku.
Das Innere der Marienkirche, 1947.

Wnętrze kościoła Mariackiego w 1947 roku.
Das Innere der Marienkirche, 1947.

Wnętrze kościoła Mariackiego w 1958 roku.
Das Innere der Marienkirche, 1958.

Sławieńscy rzemieślnicy na rynku w 1948 roku.
Slawnoer Handwerker auf dem Marktplatz, 1948.

Ocalałe kamieniczki w zachodniej części rynku. Zdjęcie z 1958 roku.
Nicht zerstörte Häuser an der Westseite des Marktplatzes, 1958.

Kościół Mariacki lata 60-te.
Marienkirche. 60-er Jahre.

Fragment rynku w roku 2002.
Fragment des Marktplatzes, 2002.

Rynek w roku 2002.
Marktplatz, 2002.

Za mûrami

Hinter der Stadtmauer

Plan Sławna z 1925 roku.
Stadtplan, 1925.

Park obok obecnego gimnazjum. Zdjęcie z lat międzywojennych.
Park und Schule, heute Gymnasium, Zwischenkriegszeit.

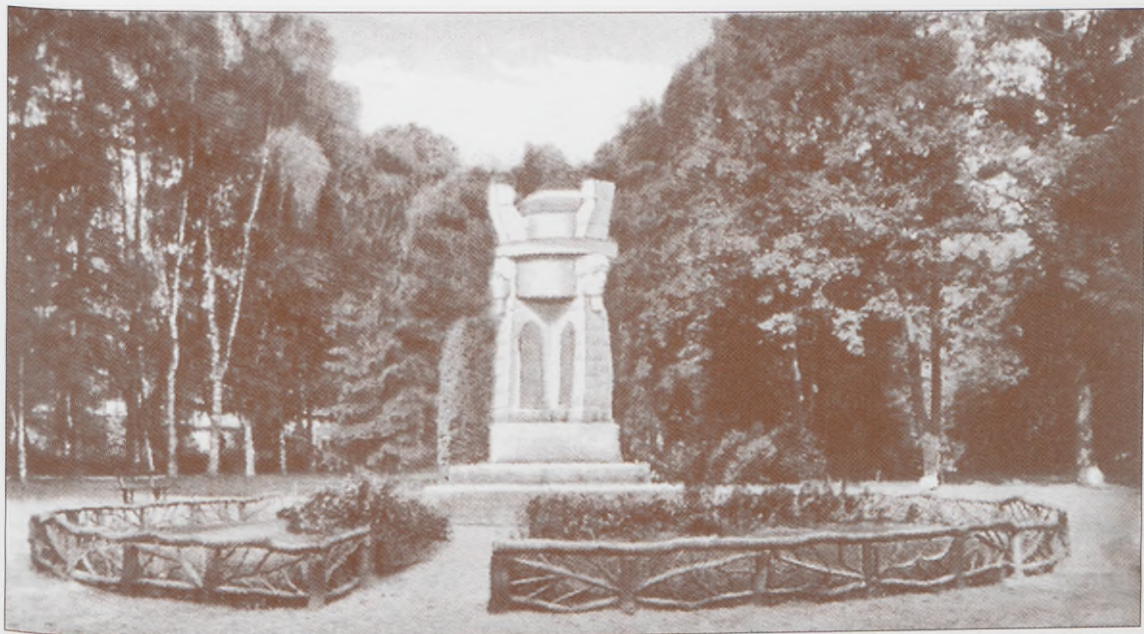
Park. Na dalszym planie Brama Koszalińska i Kościół Mariacki.
Park, im Hintergrund das Kösliner Tor und die Marienkirche.

Park i fontanna przy obecnej ulicy Armii Krajowej. Zdjęcie z lat międzywojennych.
Park mit Springbrunnen, heute Str. ul. Armii Krajowej (fr. Hindenburgstr.), Zwischenkriegszeit.

Pomnik dłuta Wilhelma Grossa i budynek obecnego ośrodka zdrowia. Zdjęcie z lat międzywojennych.
Denkmal aus der Werkstatt des Bildhauers Wilhelm Gross und das jetzige Ärztehaus, Zwischenkriegszeit.

Pomnik dłuta Wilhelma Grossa w parku miejskim poświęcony pamięci poległych w I wojnie światowej.
Pocztówka z lat międzywojennych.
Denkmal zu Ehren der Gefallenen des I. Weltkrieges aus der Werkstatt des Bildhauer W. Gross,
Foto Zwischenkriegszeit.

Most na Wieprzy w 1900 roku. (na dzisiejszej ulicy Gdańskiej).
Wipperbrücke, 1900, Stolper Vorstadt, heute ul. Gdańska.

Budowa nowego mostu na Wieprzy (na obecnej ulicy Gdańskiej).
Bau der neuen Wipperbrücke, Stolper Vorstadt, heute ul. Gdańska.

Most na Wieprzy przejście do lasu komunalnego. Zdjęcie z lat międzywojennych.
Wipperbrücke, Weg zum Wäldchen, Foto a.d. Vorkriegszeit.

Kanał miejski. Pocztówka z początku wieku.
Stadtgraben, Anfang des Jahrhunderts, Ansichtskarte.

Nad miejskim kanałem. Zdjęcie z lat międzywojennych.
Am Stadtgraben, Zwischenkriegszeit.

Schlauwe. Partie am Holzgraben.

Kanał miejski. Zdjęcie z lat międzywojennych.
Stadtgraben, Zwischenkriegszeit.

Promenada. Pocztówka z początku XX wieku.
Promenade, Ansichtskarte, Anfang des 20. Jh.

Nad kanałem. Zdjęcie z 1948 roku.
Am Stadtgraben, 1948.

Widok na park i kościół. Zdjęcie z roku 2002.
Blick auf Park und Marienkirche, 2002.

Drewniany most na Moszczenicy i Starostwo. Zdjęcie z lat 10-tych XX wieku.
Holzbrücke über die Motze und Landratsamt, 1900.

Widok na most na Moszczenicy w 1900 roku.
Blick auf die Motzebücke, 1900.

Budynek Starostwa (obecnie Urzędu Miasta) podczas powodzi w marcu 1909 roku.
Gebäude des Landratsamtes während der Überschwemmung 1900.

Starostwo Sławieńskie. Pocztówka z 1940 roku.
Schlawer Landratsamt, Ansichtskarte, 1940.

Obecny budynek Policji. Zdjęcie z lat międzywojennych.
Heutiger Sitz der Polizei, Foto a. d. Vorkriegszeit.

Obecna ulica Gdańska. Pocztówka z początku XX wieku.
Heute Gdańska Str., fr Stolper Vorstadt, Anfang des 20. Jahrhunderts.

Obecna ulica Gdańska. Zdjęcie z lat międzywojennych.
Gdańska Str. , Foto a. d. Vorkriegszeit.

Kasyno (ok. 1900 r.).
Kasino (etwa 1900).

Verlag A. Preussner, Schlawa, O. Schleich Nachf., Dresden, 1899

Ganzl. Gruss aus Schlawa sendet Dir, liebe Fritz, mit
meinem Dank für Dein Brief.
Pest. d. 11. 11. 99. Deine Käthe Lorr.

Pozdrowienia ze Sławna. Poczтівka z 1899 roku.
Grüsse aus Schlawa, Ansichtskarte, Anfang des 20. Jh.

Apteka o XVII- wiecznym rodowodzie usytuowana przy obecnej ulicy Gdańskiej. Zdjęcie z 1900 roku.
Apotheke, seit dem 17. Jh. Familienbesitz, Stolper Vorstadt, heute Gdańska Str., 1900.

Gmach Starostwa przy obecnej ulicy Gdańskiej. Zdjęcie z 1900 roku.
Sitz des Landrates auf der Gdańska Str., Foto um 1900.

Obecna ulica Jedności Narodowej w 1900 roku (na dalekim planie Brama Koszalińska).
Heute Str. ul. Jedności Narodowej, fr. Kösliner Vorstadt, 1900.

Schlawe i. Pom. Kösliner Vorstadt

Obecna ulica Jedności Narodowej. Zdjęcie z lat międzywojennych.
Heute Str. ul. Jedności Narodowej, Zwischenkriegszeit.

Obecna ulica Jedności Narodowej z Bramą Koszalińską. Po prawej Deutscher Hotel po lewej hotel Roggenbucka. Zdjęcie z lat międzywojennych.
 Heute Str. ul. Jedności Narodowej, fr. Kösliner Vorstadt, mit Kösliner Tor, rechts Deutscher Hof, links Hotel Roggenbuck, Foto aus der Vorkriegszeit.

Szpital św. Jerzego przy obecnej ulicy Jedności Narodowej. Zdjęcie z 1900 roku.
St. Georg Hospital in der Kösliner Vorstadt, heute ul. Jedności Narodowej, Foto a. d. J. 1900.

Szpital św. Jerzego przy obecnej ulicy Jedności Narodowej. Zdjęcie z 1900 roku.
St. Georg Hospital in der Kösliner Vorstadt, heute ul. Jedności Narodowej, Foto a. d. J. 1900.

Obecna ulica Koszalińska. Pocztówka z początku XX wieku.
Heutige Str. ul. Koszalińska, fr. Bewersdorfer Str., Karte um 1900.

Obecna ulica Koszalińska na dawnej pocztówce.
Heutige Str. ul. Koszalińska auf einer alten Fotografie.

Sławiński cmentarz. Zdjęcie z lat międzywojennych.
Der Schlawer Friedhof, Vorkriegsfoto.

Fragment obecnej ulicy Wojska Polskiego. Zdjęcie z lat międzywojennych.
Fragment der fr. Lindenpromenade, heute Str. Wojska Polskiego, Vorkriegsfoto.

Fragment obecnej ulicy Wojska Polskiego. Na pierwszym planie dom, w którym mieszkała rodzina Majewskich. Hans Martin Majewski był po 1945 roku znanym niemieckim kompozytorem muzyki filmowej. Fragment der heutigen ul. Wojska Polskiego (Lindenpromenade), vorn das Haus der Familie Majewski. Hans Martin Majewski war nach 1945 ein bekannter deutscher Filmmusikkomponist.

FRIEDRICH SEGLER
SCHLAWER MASCHINEN-FABRIK
SCHLAWE I. POM.
Fernsprech-Anschluß Nr. 25

Neueste
Motordreschmaschine
„Pommern B. D. R. 1“
mit **vierfacher Windreinigung**
mit nur **drei Wellen** sehr preiswert

Deutsches Reichs-Patent angem.

Deutsches Gebrauchsmuster angem.

Guter Reindrusch • Glattes Stroh
Hervorragende Reinigung und Sortierung
Geringer Kraftverbrauch • Wenig Wartung

Reklama fabryki maszyn F. Seglera.
Werbung der Maschinenfabrik F. Segler.

Konditorei und Café
Zöbisch

Schlawe i. Pom.

Kösl. Vorst. 7 • Fernruf 222

Vornehmes Kaffeehaus

Täglich nachmittags u. abends

Künstler - Konzerte

Reichhaltiges Kuchen - Buffet

Verfand u. Bestellungsgeſchaft

*Bestellungen in Torten, Eis, Baumkuchen usw.
werden prompt und sauber ausgeführt*

Modern eingerichtete Bäckerei

2 mal täglich frische Brötchen

Reklamą cukierni i kawiarni Zöbisch.
Werbung der Konditorei und des Cafes von Zöbisch.

Szkoła miejska przy obecnej ulicy Grottgera. Pocztówka z lat 20-tych.
Stadtschule an der Schulstr., heute ul. Grottgera, 20-er Jahre.

Dom Ewangelicki zbudowany w 1925 roku. Obecnie Sławieński Dom Kultury. Zdjęcie z lat międzywojennych.
Evangelisches Gemeindehaus, erbaut 1925, heute Sławnoer Kulturhaus, Vorkriegsfoto.

Sławieńskie progimnazjum w 1900 roku. Obecnie mieści się tu Liceum.
Schlawer Progymnasium, heute Lyzeum, 1900.

Sławieńskie progimnazjum. Pocztówka z lat 20-tych.
Das Schlauer Progymnasium, Ansichtskarte, 20-er Jahre.

Widok na obecną ulicę Grottgera. Pocztówka z lat międzywojennych.
Blick auf die Schulstr., heute ul. Grottgera, Vorkriegsfoto.

Ulica Basztowa i róg ulicy Grotgera w 1960 roku.
Str. ul. Basztowa, fr. Mauerstr., 1960.

Obecna ulica Powstańców Warszawskich. Pocztówka z lat międzywojennych.
Str. ul. Powstańców Warszawskich, fr. Blücher Str., Vorkriegsfoto.

Obecna ulica Powstańców Warszawskich. Pocztówka z lat międzywojennych.
Str. ul. Powstańców Warszawskich, fr. Blücher Str., Vorkriegsfoto.

Ulica Basztowa. Na dalekim planie Brama Koszalińska. Zdjęcie z 1900 roku.
Str. ul. Basztowa, fr. Mauerstr., im Hintergrund das Kösliner Tor, Foto a. d. J. 1900.

Ulica Basztowa i budynek straży pożarnej. Zdjęcie z początku wieku.
Str. ul. Basztowa mit Gebäude der Feuerwehr, Anfang des 20. Jh.

Kościół św. Antoniego w budowie. Zdjęcie z 1926 roku.
Kirche des hl. Antonius im Bau, 1926.

Plebania i kościół św. Antoniego. Zdjęcie z lat międzywojennych.
Pfarrhaus und Antoniuskirche, Vorkriegszeit.

Wnętrze kościoła św. Antoniego. Zdjęcie z lat międzywojennych.
Das Innere der Antoniuskirche, Vorkriegszeit.

Poczta do 1905 roku (dzisiejsze skrzyżowanie ulic Gdańskiej i I Pułku Ułanów). Zdjęcie z początku XX wieku.
Postamt bis 1905, Ecke Stolper Vorstadt und Winterfeldstr., heute Ecke ul. Gdańska und I. Pułku Ułanów,
Anfang des 20. Jh.

Pocztą i widok na obecną ulicę I Pułku Ułanów. Pocztówka z początku XX wieku.
Post und Blick in die Winterfeldstr., heute I. Pułku Ułanów.

Budynek poczty z widokiem na Bramę Koszalińską. Zdjęcie z lat międzywojennych.
Postamt und Blick auf das Kösliner Tor, Vorkriegsfoto.

Sławińska pocztą budynek oddany do użytku w 1905 roku. Zdjęcie z początku wieku.
Schlawer Postamt, erbaut 1905, Anfang des Jh.

Sławińska poczt. Zdjęcie z początku wieku.
Schlawer Postamt, Anfang des Jahrhunderts.

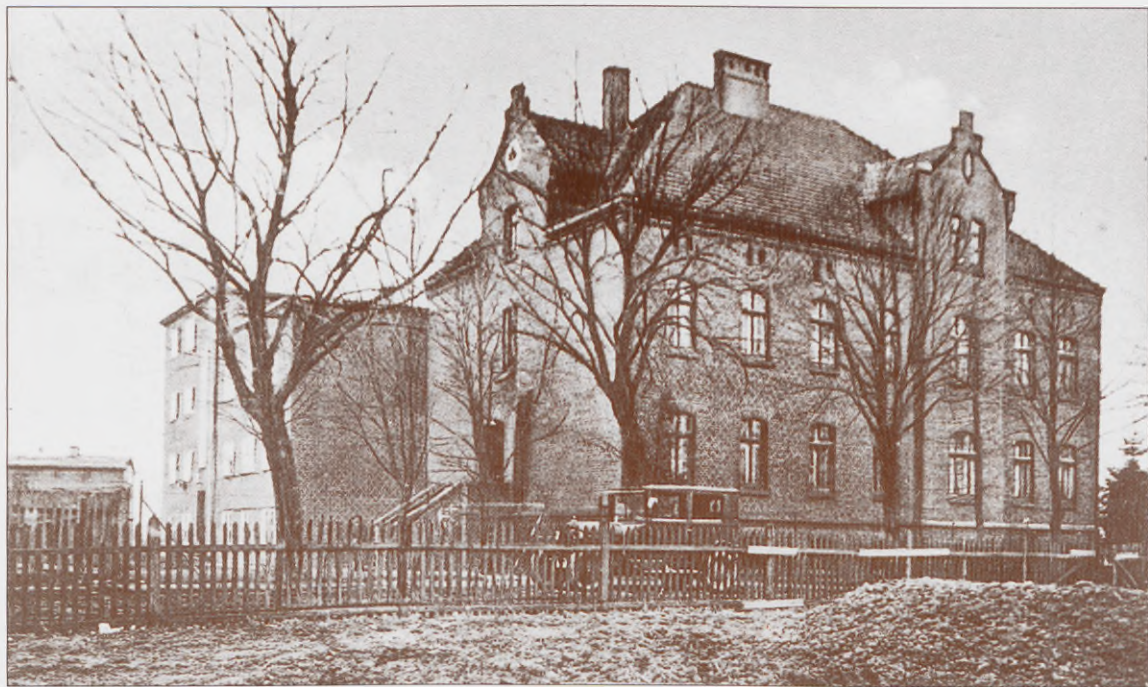
Sławieńska Poczta w latach 60-tych.
Die Schlawer Post in den 60-er Jahren.

Obiekty sławieńskiego garnizonu. Zdjęcie z lat międzywojennych.
Gebäude der Schlauer Garnison, Zwischenkriegszeitfoto.

Strzelnica. Lata międzywojenne.
Schiesstand, Vorkriegszeit.

Dom dla ludzi starych (obecnie oddział wewnętrzny sławieńskiego Szpitala). Zdjęcie z lat międzywojennych.
Altenheim, heute Innere Station des Krankenhauses, Vorkriegsfoto.

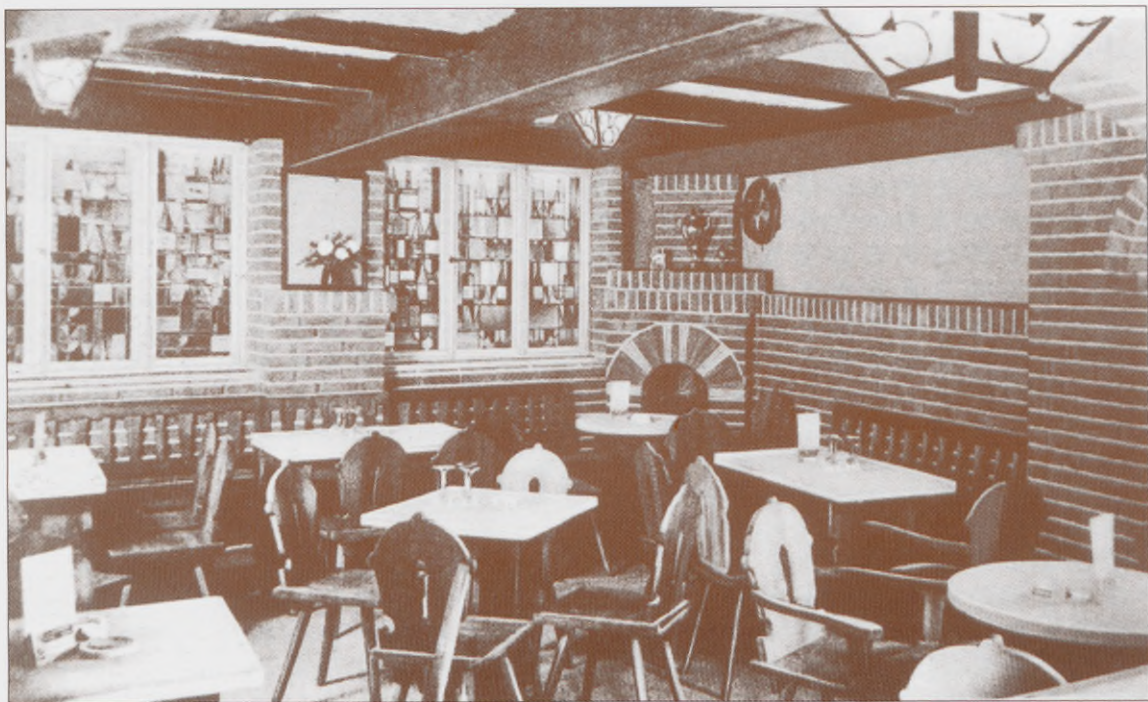
Reklama zakładów o XIX wiecznym rodowodzie Carla Zypriesa. Po 1945 roku w budynku znajdowały się Zakłady Drobiarskie).

Werbung der Fleischfabrick Carl Zypries, seit dem 19. Jh. Familienbesitz, nach 1945 Gefügelverarbeitung.

Hotel Roggenbucka przy obecnej ulicy Jedności Narodowej (naprzeciwko obecnego hotelu). Zdjęcie z lat międzywojennych.

Hotel Roggenbuck, fr. Kösliner Vorstadt, heute ul. Jedności Narodowej, Vorkriegsfoto.

Wnętrze hotelu H. Roggenbucka.
Innenausstattung des Hotels H. Roggenbuck.

Hotel Dworcowy (na dalszym planie wieża poczty). Zdjęcie z lat międzywojennych.
Bahnhofshotel (im Hintergrund der Turm des Postamtes), Vorkriegsfoto.

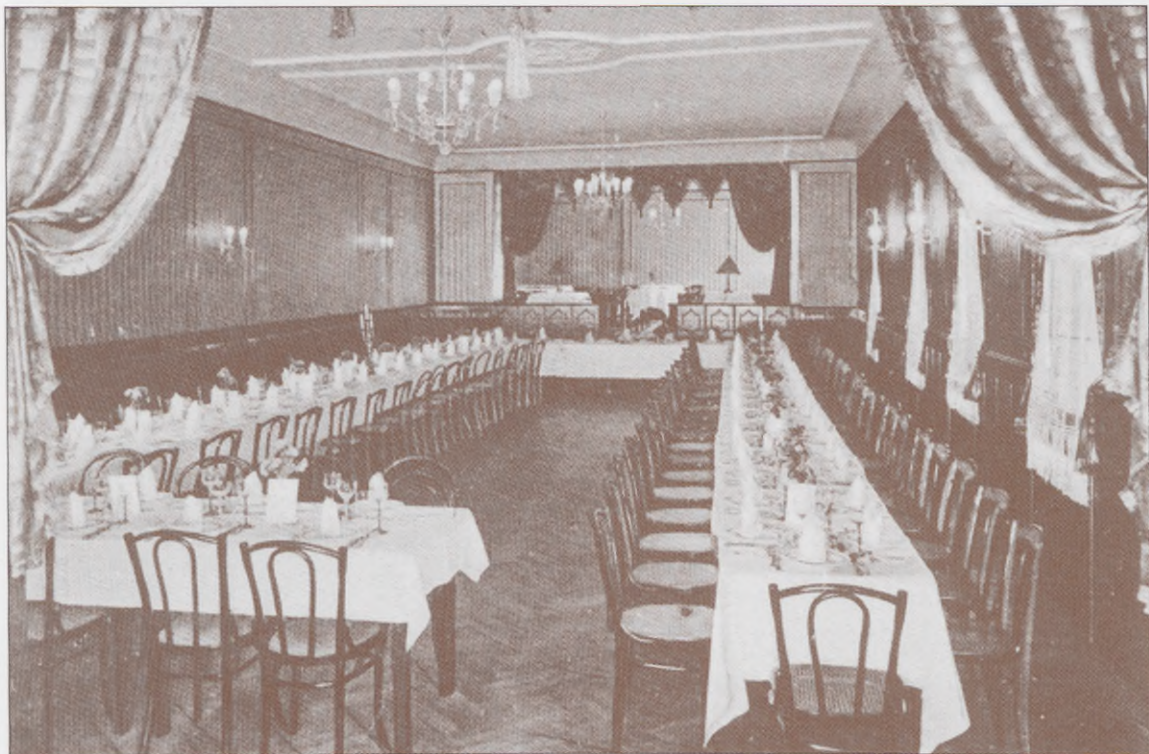
Hotel Dworcowy. Pocztówka z lat międzywojennych.
Bahnhofshotel, Ansichtskarte a. d. Zwischenkriegszeit.

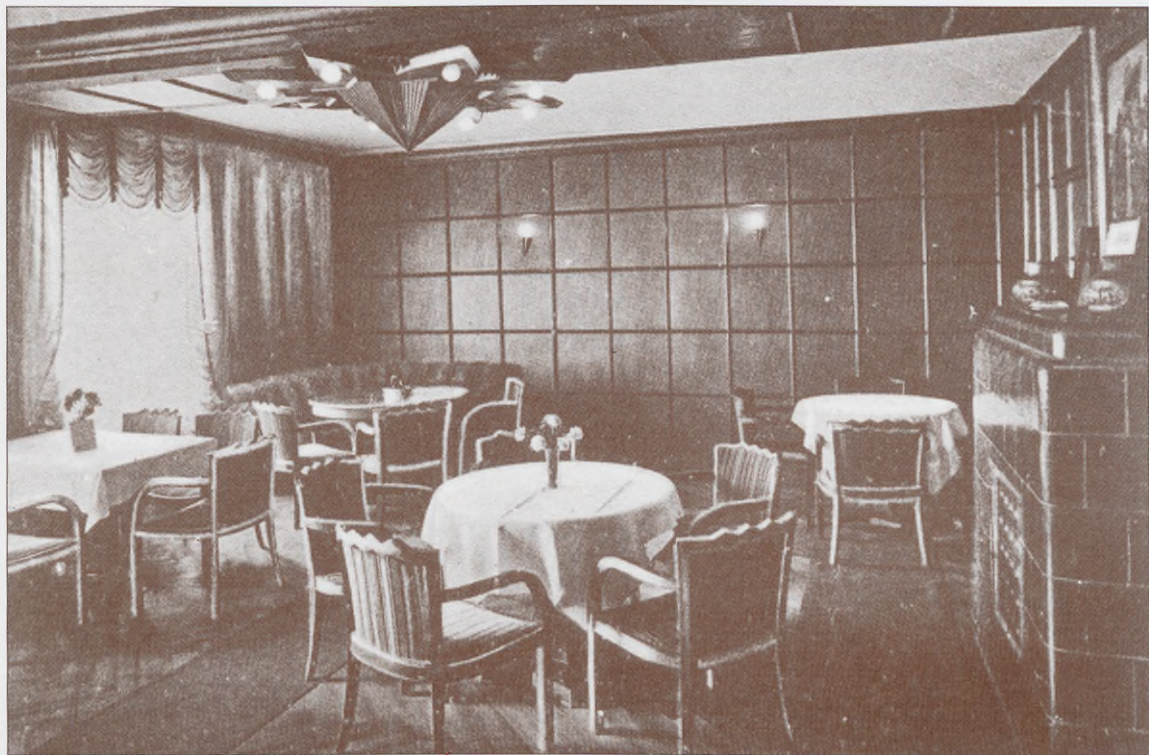
Wnętrze cukierni i kawiarni C. Zöbisha.
Innenausstattung der Konditorei und des Cafes C. Zöbisch.

Fragment obecnej ulicy Jedności Narodowej. Na pierwszym planie Deutscher hotel.
Fragmente der Kösliner Vorstadt, vorne der Deutsche Hof.

Wnętrze „Prahlovs Hotel”. Sala balowa.
Ballsaal des Hotels von Prahlow.

Wnętrze „Prahlovs Hotel”.
Prahlovs Hotel Innenausstattung.

Hotel Otto Listsa przy obecnej ulicy Gdańskiej.
List's Hotel in der Stolper Vorstadt, heute Gdańska Str.

Schlawa Stolper Vorstadt.

Obecna ulica Gdańska. Z lewej Otto Lists Hotel. Zdjecie z lat międzywojennych.
Heutige ul. Gdańska, fr. Stolper Vorstadt, List's Hotel.

Willa Schultz (obecnie mieści się tu Zespół Szkół Zawodowych). Zdjęcie z 1900 roku.
Villa Schultz, heute Berufsschulkomplex, Foto a. d. J. 1900.

Willa Schultza i browar. Zdjęcie z 1900 roku.
Villa Schultz und Brauerei, 1900.

Cegielnia przy obecnej ulicy Chełmońskiego. Dziś znajduje się tu Centrala Nasienna.
Ziegelei an der Ziegeleistr. , heute ul. Chełmońskiego. Saatgutzentrale.

Sławieńska mleczarnia. Zdjęcie z lat międzywojennych.
Schlawer Molkerei vor dem Kriege.

Schlauer Zeitung

Verlag: Nationale Druckerei- und Verlags-Genossenschaft,
eingetr. Genossenschaft mit beschr. Haftpflicht in Schlawe i. Pom.
Fernsprech-Anschlüsse: Geschäftsstelle und Geschäftsleiter
angeschlossen unter Nr. 292, Schriftleitung unter Nr. 293

Wirksamstes
Insertions-Organ
der Stadt u. des Kreises Schlawe
Erscheint täglich nachm.
außer Sonn- und
Festtagen

*

Im Verlag der Schlauer Zeitung

erscheinen außerdem:

Pollnauer Zeitung & Schlauer Kreisblatt & Jungsturm,
offizielles Organ der Jungsturm-Organisation Deutschlands
Wöchentlich erscheinendes „Nachrichtenblatt“ des Kreisland-
bundes Schlawe mit der Beilage „Der Pommersche Landbund“
Adressbuch der Stadt Schlawe

Unsere Spezialabteilung

Familien- Drucksachen

bringen wir in empfehlende
Erinnerung

Wir liefern in sauberster Aus-
führung schnell und preiswert:

Geburts- und Verlobungs-
anzeigen & Hochzeitsein-
ladungen & Trauerbriefe
Danksagungskarten usw.

Nationale Druckerei- und
Verlags-Genossenschaft

S. G. m. b. H.

Schlau (Pom.)

Fernsprecher 292

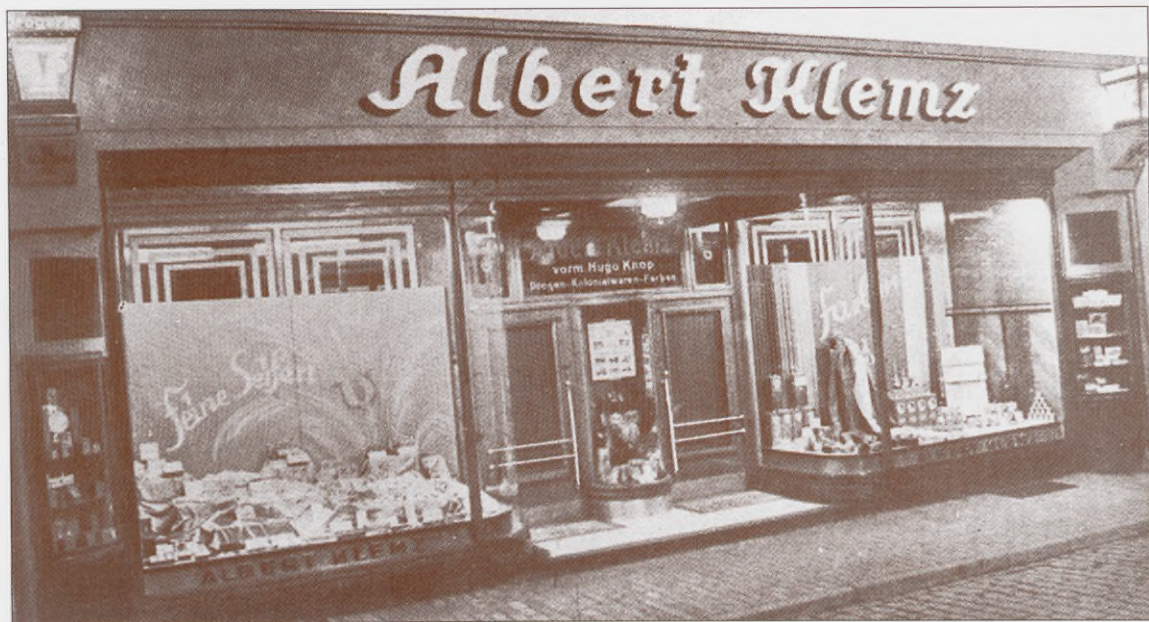
Reklama drukarni oraz Gazety Sławieńskiej.
Werbung der Druckerei der Schlauer Zeitung.

Sklep Paula Machemahla przy obecnej ulicy Skłodowskiej. Zdjęcie z lat międzywojennych.
Paul Machemehls Geschäft auf der heutigen Skłodowskiej Str., Vorkriegsfoto.

Witryna sklepu Carla Lehrke przy rynku. Zdjęcie z lat międzywojennych.
Carl Lehrkes Geschäft am Markt Schaufensterauslage, Vorkriegsfoto.

Witryna sklepu Alberta Klemza przy obecnej ulicy Jedności Narodowej. Zdjęcie z lat międzywojennych. Albert Klemzens Geschäft in der Kösliner Vorstadt Schaufensterauslage, heute Str. Jedności Narodowej, Vorkriegsfoto.

Wnętrze Stadtparkasse. Zdjęcie z lat międzywojennych.
Kassenraum der Stadtparkasse, Vorkriegsfoto.

Sala sławieńskiego kina. Zdjęcie z lat 30-tych.
Saal des Schlauer Kinos, Foto a. d. 30-er Jahren.

Kolej żelazna. Zdjęcie z 1900 roku.
Eisenbahn, 1900.

Sławieński dworzec kolejowy. Zdjęcie z lat międzywojennych.
Schlawer Bahnhof, Foto a. d. Zwischenkriegszeit.

Peron na sławieńskim dworcu kolejowym. Zdjęcie z początku XX wieku.
Bahnsteig des Schlauer Bahnhofs, Anfang des 20. Jh.

Bufet na dworcu kolejowym. Zdjęcie z lat międzywojennych.
Bahnhofsrestaurant, Vorkriegsfoto.

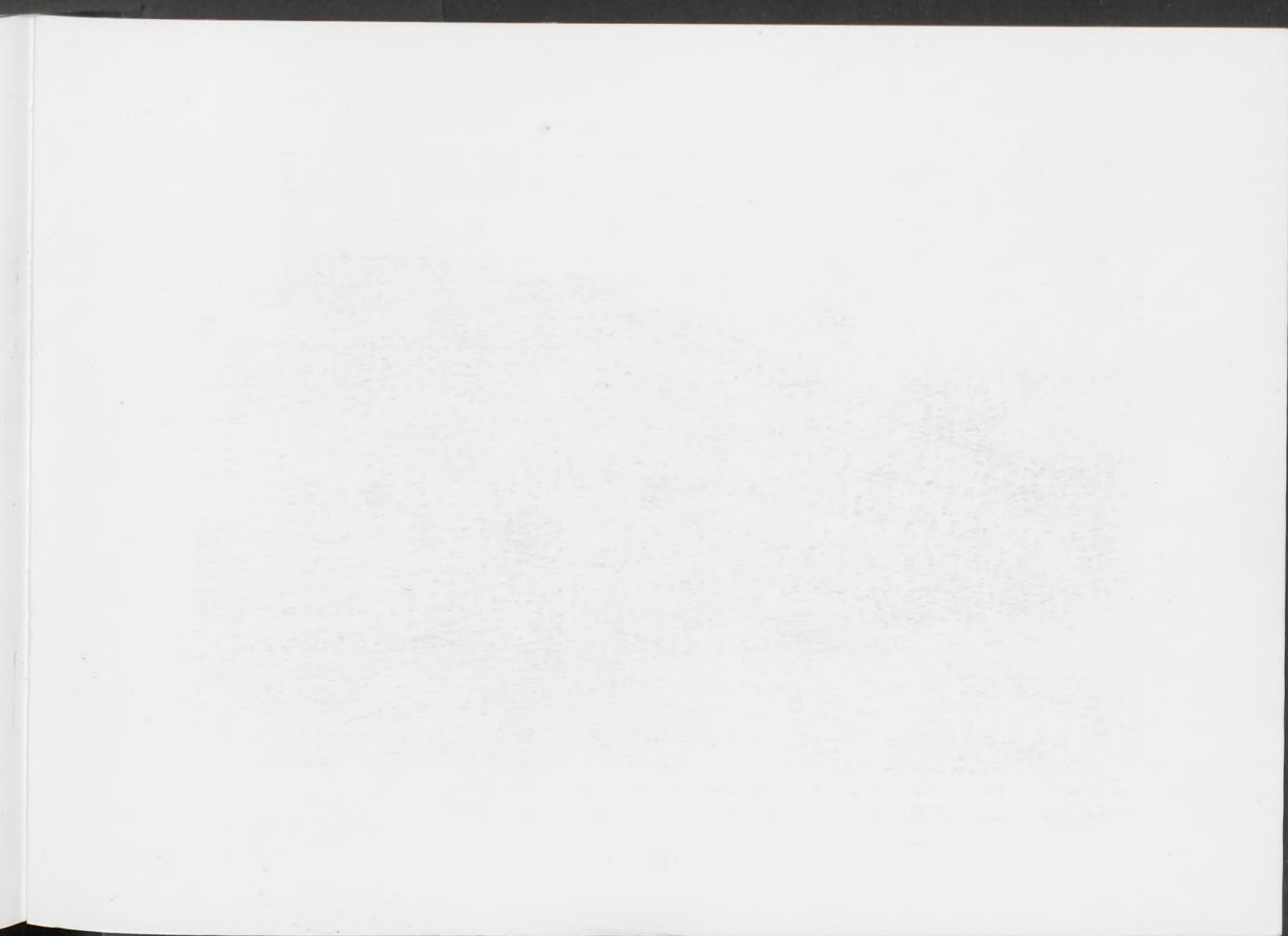
Młyn. Pocztówka z początku XX wieku.
Mühle , Ansichtskarte, Anfang des 20. Jh.

Sławiński młyn. Pocztówka z początku XX wieku.
Mühle , Ansichtskarte, Anfang des 20. Jh.

Spichlerz przy obecnej ulicy Cieszkowskiego (obok młyna). Zdjęcie z 1963 roku.
Speicher neben der Mühle, heute Cieszkowskiego Str., fr. Mühlenstr., Foto 1963.

30,00

